

Inhoud

Inleiding	8
De aanloop tot de Eerste Wereldoorlog	9
Oorlogsstemming in Europa	9
Groot-Brittannië	10
Frankrijk	10
Duitsland	11
Oostenrijk-Hongarije	12
Rusland	13
De Balkan	14
De aanslag	15
De Eerste Wereldoorlog breekt uit	17
De oorlogsverklaringen	17
Het Schlieffenplan	17
De aanpassingen van Von Moltke	19
De doortocht door België	21
De Duitse aanval	21
De Slag der Zilveren Helmen	23
Namen en Dinant vallen in Duitse handen	23
Brussel valt, de Belgen trekken zich terug op Antwerpen	24
De strijd in Noord-Frankrijk	25
De Slag der Grenzen	25
De misrekening van Von Moltke	26
Het 6e Franse leger	27
De Slag aan de Marne (5-12 september 1914)	28
De machtswisseling	30
De race naar de zee	32
De val van Antwerpen	32
De race naar de zee	33
De Slag aan de IJzer (18-31 oktober 1914)	35

De Ieperboog	42
De Britten bij Ieper	42
De Eerste Slag om Ieper (19 oktober-22 november 1914)	43
Winter 1914-1915	47
De introductie van gas	50
Nieuwe wapens	50
De Tweede Slag om Ieper (22 april-25 mei 1915)	51
Hill 60	55
De Dodengang	57
Gasmaskers, vlammenwerpers en zwempakken	59
Gevechten rond Hooge	61
Gevechten in Noord-Frankrijk	63
Het jaar 1916	66
De Slag aan de Somme (1 juli-18 november 1916)	66
Kitcheners New Army	67
De Slag om Mount Sorrel (2-14 juni 1916)	69
Tanks	72
De mijnenslag	73
Het jaar 1917	76
De Duitsers versterken hun verdedigingssysteem	76
De Tweede Slag om Mesen (7-14 juni 1917)	77
De Derde Slag om Ieper (31 juli-10 november 1917)	80
De Slag bij Cambrai (20 november-4 december 1917)	87
Het jaar 1918	89
Vrede met Rusland	89
Het Duitse Lenteoffensief (21 maart-18 juli 1918)	89
De Leieslag (9-29 april 1918)	93
Het Hagenoffensief	94
Het Honderddagenoffensief (8 augustus-11 november 1918)	96
Het Vlaams eindoffensief	97
Chronologisch overzicht van de Strijd rond Ieper	103
Routes	104
Route 1	104
Route 2	122
Route 3	129
Route 4	145

Inleiding

Nadat in 1914 de Eerste Wereldoorlog was uitgebroken trok Duitsland op 14 augustus van dat jaar België binnen. De Duitse aanval op Frankrijk liep volgens het Von Schlieffenplan via het Belgische en Luxemburgse grondgebied. Het kleine Belgische leger was uiteraard niet in staat de machtige Duitse oorlogskolossalen tegen te houden. De forten van Luik vielen binnen enkele dagen en op 20 augustus waren Namen en Brussel door de Duitsers ingenomen. De Belgische koning Albert I, die aan het hoofd van zijn troepen dapper meevocht, liet het Belgische leger terugtrekken op Antwerpen. Terwijl in het zuidoosten van België, in het gebied van de zuidelijke Ardennen tot noordelijk van Metz, de Slag der Grenzen woedde, waarbij Franse troepen verwoede gevechten leverden met de oprukkende Duitse legers, werd Antwerpen omsingeld door een troepenmacht van 60.000 Duitse soldaten. Leuven werd gedeeltelijk met de grond gelijk gemaakt. De forten rond Antwerpen werden, net als eerder de forten rond Luik, zwaar beschoten door Duitse reuzenkanonnen, waaronder de beruchte Dikke Bertha's. Op 2 oktober gaf koning Albert I opdracht terug te trekken op Oostende. Een paar dagen later was de val van Antwerpen een feit. Het restant van het Belgische leger stelde zich, samen met Franse en Britse troepen op achter de rivieren de IJzer en de Ieperlee in het zuidwesten van Vlaanderen. Gelijktijdig wisten de Fransen, met de hulp van Britse troepen,

de Duitse opmars tot staan te brengen bij de Marne. Hierop ontstond een uitputtingsslag vanuit de loopgraven. Beide kampen groeven zich in en waren niet van plan te wijken. Op 14 oktober hadden de Britten Ieper bezet. Vanaf oktober 1914 tot aan het einde van de oorlog in 1918 zou er om het bezit van de strategisch gelegen stad Ieper zwaar worden gevochten.

Bij een bezoek aan de voormalige slagvelden van de Westhoek en vooral in de omgeving van Ieper is de waan van deze oorlog nog steeds beklemmend aanwezig. Het is nauwelijks te bevatten welke gruwelen de jonge mannen van beide strijdende partijen moesten ondergaan op het slagveld, rondkruipend in de modder en de drek onder bijna voortdurende beschietingen, zonder voldoende eten, drinken en beschutting tegen regen en kou, zonder uitzicht en zonder enig houvast. Een ware hel. Het verhaal van de strijd rond Ieper geeft een beeld van die verschrikkingen en de zinloosheid van de loopgravenoorlog. Het relaas van de schijnbaar zinloze verspilling van mensenlevens zonder dat er ook maar een enigszins strategische rechtvaardiging voor was te bedenken, mag niet worden vergeten. Een bezoek aan de plaatsen waar deze verschrikkingen hebben plaatsgevonden is dan ook een 'must' voor iedereen die een luisterend oor heeft voor de stemmen uit het verleden.

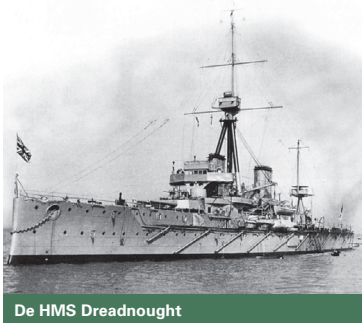
Aad Spanjaard

De aanloop tot de Eerste Wereldoorlog

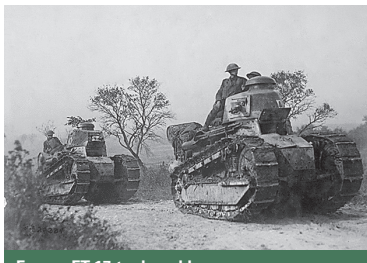
OORLOGSSTEMMING IN EUROPA

Aangewakkerd door een alom aanwezig nationalisme waren de leidinggevende machten van Europa, met name Groot-Britannië, Frankrijk, Oostenrijk-Hongarije, Duitsland en Rusland in het vierde kwart van de negentiende eeuw en het begin van de twintigste eeuw verwickeld in een wedloop van economische expansie en sociale vooruitgang. Hiermee gepaard ging een ongebreidelde hongere naar kolonies. Het bezit van kolonies bood naast prestigieuze voordelen als bronnen van grondstoffen en potentiële afzetmarkten. Europese regeringen, maar ook die van landen als de Verenigde Staten en Japan, deden er alles aan om rivaliserende machten bij te blijven en deinsden er niet voor terug om verwickeld te raken in militaire conflicten over het bezit van

bepaalde gebieden. Zo dreigde er in 1898 een oorlog tussen Groot-Britannië en Frankrijk toen een Franse expeditie optrok naar Fashoda, een stad in het door Groot-Britannië gecontroleerde Sudan. Duitsland stuurde in 1911 een oorlogsschip naar Agadir in het door de Fransen bezette Marokko, omdat het deze Franse bezetting betwistte. Verschillende landen in Europa waren aan het begin van de twintigste eeuw op het toppunt van hun macht. Vooral Frankrijk en Engeland hadden grote kolonies in Azië en Afrika. Andere grote naties in Europa hadden die kolonies niet of slechts in mindere mate en voelden zich daardoor achtergesteld. Naast de strijd om het bezit van kolonies raakten de grote Europese mogendheden verwickeld in een bewapeningswedloop. Door de snelle industrialisering en de vernieuwing van militaire technologie werden de wapens steeds krachtiger, nauwkeuriger en dodelijker en kwamen ze door massaproductie en standaardisering in grote hoeveelheden beschikbaar. Op het eind van de negentiende eeuw beschikte Groot-Britannië, de grootste koloniale macht, over de meest uitgebreide zeemacht van de wereld. Deze suprematie ter zee werd bedreigd door de Duitse zeevloot, gevolgd door de marines van Frankrijk en Rusland. Met de tewaterlating in 1906 van de HMS Dreadnought, het nieuwste slagschip van de Britse marine, uitgerust

De HMS Dreadnought

Fransen FT-17 tanks rukken op

gebieden in kwetsbare posities. Het nu nog krappe Duitse troepenoverwicht zou in de komende tijd omslaan naar de geallieerde kant met de komst van meer en meer Amerikaanse troepen. De geallieerden hadden een flinke tik gehad, maar waren niet gebroken. De benoeming van maarschalk Foch als opperbevelhebber van alle geallieerde troepen had goed uitgepakt en de coördinatie zou alleen maar beter worden. Voor het eerst waren Amerikaanse troepen als zelfstandige eenheden ingezet en hadden zichzelf bewezen. Hun aanwezigheid ving het tekort aan strijdkrachten op, dat de Fransen en Britten ernstig begonnen te voelen na vier jaar oorlog.

HET HONDERDDAGEN-OFFENSIEF

(8 augustus-11 november 1918)

Het succes van het tweede Marne-offensief deed het geallieerde opperbevel inzien dat de tijd om het initiatief in deze fase van de oorlog van de Duitsers over te pakken, was aangebroken. De Amerikanen kwamen nu in groten getale in Europa aan en

het Britse leger kreeg versterking van troepen die terugkwamen uit Palestina en het Italiaanse front, alsmede extra reservetroepen uit Engeland. Veldmaarschalk Haig legde maarschalk Foch een plan voor aan te vallen in het gebied van de Somme, zuidelijk van Amiens, niet ver van het slagveld in 1916. Haig beargumenteerde zijn keus voor dit slagveld met het feit dat het platteland van Picardië met zijn krijtbodem een goede ondergrond vormde voor de tanks. Bovendien was de Duitse verdediging, het 2e leger onder generaal Georg von der Marwitz, hier relatief zwak. Maarschalk Foch ging met het voorstel akkoord.

Op 8 augustus 1918 openden meer dan tien geallieerde divisies (Australiërs, Canadezen, Britten en Fransen) met 500 tanks bij Amiens het offensief. De Duitsers waren volledig verrast en zeven Duitse divisies werden totaal vernietigd. De Australiërs en de Canadezen, die de voorhoede vormden, braken door de Duitse linies. De tanks stroomden door het gat en vielen de Duitsers in de rug aan, waarna deze in paniek wegvluchtten. Aan het einde van de dag was in de Duitse linies ten zuiden van de Somme een gat geslagen van meer dan 24 kilometer. Alleen al die dag waren er 17.000 krijgsgevangenen en 330 stukken geschut buit gemaakt. De geallieerde verliezen werden geschat op 6500 man en de Duitse op 30.000. Doordat de geallieerde troepen te snel oprukten en de bevoorrading en de artillerie hen niet konden bijhouden, alsmede doordat Duitse reserves naar de sector werden overgebracht, kwam het offensief bij Amiens op 15 augustus

Duitsers voeren gewonde af langs Britse tank

stil te liggen. Maarschalk Foch wilde het offensief bij Amiens voortzetten, maar Haig kwam met een plan voor een nieuw offensief bij Albert. Foch ging hiermee akkoord en op 21 augustus viel het Britse 2e leger bij Albert aan over een 55 kilometer breed front. Het Duitse 2e leger werd teruggedrongen en op 22 augustus werd Albert ingenomen en op 29 augustus Bapaume. In de nacht van 31 augustus stak het Australische korps de Somme over. De geallieerden braken bij Péronne en Saint-Quentin door de eerste Duitse linies en tegen 2 september waren de Duitsers teruggedreven tot dicht bij de Hindenburglinie, waar vandaan zij hun lenteoffensief waren begonnen. Inmiddels had maarschalk Foch de eindoffensieven gecoördineerd vanaf de Noordzee tot de Maas. In eerste instantie waren deze offensieven gepland voor de eerste maanden van 1919, maar gezien de Britse successen in de Artois werd besloten direct door te pakken. Op 26 september begon het Frans/Amerikaanse offensief in de Argonne. Het Britse 4e leger in Picardië hervatte op 27 september

haar offensief. In Frans-Vlaanderen en Vlaanderen werden grensdorpen als Nieppe, Loker, Dranouter, Nieuwkerke, Ploegsteert en Kemmel bevrijd.

HET VLAAMSE EINDOFFENSIEF

Voor Vlaanderen had koning Albert van België al, zodra er aan een eindoffensief gedacht werd, te kennen gegeven met het Belgische leger deel te willen nemen aan het bevrijdingsoffensief. Het geallieerde leger voor de sector Vlaanderen werd onder zijn bevel geplaatst, maar het door hem voorgestelde aanvalsplan werd niet aangenomen. Op 2 september gaf maarschalk Foch de opdracht aan veldmaarschalk Haig en luitenant-generaal Cyriaque Gillain, de chef-staf van het Belgische leger, het aanvalsplan voor Vlaanderen te bestuderen. Er werd een legergroep Vlaanderen geformeerd, bestaande uit: het volledige Belgische leger onder bevel van luitenant-generaal Gillian, het Britse 2e leger (met 10 infanteriedivisies) onder bevel van generaal Plumer, het Franse 2e cavaleriekorps (met 3 divisies), het 7e, het 34e en het 30e Franse legerkorps (met elk 3 infanteriedivisies) en twee Amerikaanse divisies. De bevelhebber van de legergroep Vlaanderen werd koning Albert I en zijn chef-staf werd de Franse generaal Jean-Marie Degoutte. De aanval in Vlaanderen begon op 28 september over een 15 kilometer breed front van Blankaart (ten zuiden van Diksmuide) tot Wieltje (ten noordoosten van Ieper). De toestand van het terrein was onvoorstelbaar slecht. De meeste bomen en struiken

HISTORISCHE ROUTE DE SLAG OM IEPER

VLAAMS EINDOFFENSIEF

Het jaar 1918

Het staat eenieder natuurlijk vrij om te stoppen bij willekeurig welk interessant geacht object. We volgen de Komenseweg tot aan de Zwarteleenstraat, die we linksaf ingaan. Na de spoorbrug is de parkeerplaats bij Hill 60. Om deze strategisch gelegen (kunstmatige) heuvel werd hardnekkig gevochten. Verschillende borden bij de parkeerplaats vertellen het verhaal van het ontstaan, de gevechten en de mijnslag rond Hill 60 en the Dump en de Caterpillar, die aan de andere zijde van de spoorlijn liggen. Het pokdalige terrein van Hill 60, met zijn mijnkrater, granaatrechters, betonnen bunkers en schuilplaatsen is één van de weinige authentiek gebleven oorlogslandschappen van de Westhoek. De indrukwekkende mijnkrater van de Caterpillar is bereikbaar via het wandelpad langs de overzijde van de spoorbaan. De krater heeft een diameter van 79,2 meter en een diepte van 15,5 meter en is daarmee de grootste krater van de Westhoek. Bij de parkeerplaats staat een herdenkingsmonument voor de Britse 14th Light Division,

Hill 60-gedenkteken 14th Light Division 3

alsmede een monument voor de 1st Australian Tunneling Company. De kogelgaten in de bronzen gedenkplaat op het Australische monument zijn herinneringen aan gevechten in de Tweede Wereldoorlog die rond Ieper plaatsvonden. Bij de ingang van de site ligt een gedenksteen, waarop de opeenvolgende troepenbewegingen op Hill 60 staan vermeld. Op de top van de heuvel staat een gedenkteken voor de Queen Victoria's Rifles. Oorspronkelijk stond hier een groter monument, dat echter in 1940 door de Duitsers werd vernield. Het regiment liet na de Tweede Wereldoorlog een nieuw monument plaatsen, waarin enkele stenen van het oude monument werden verwerkt. Midden op het terrein staat een van origine Duitse bunker, die gebruikt

De mijnkrater van de Caterpillar

Route 3

is door zowel de Duitsers als door de Australiërs. Deze grote bunker is vrijwel bewaard gebleven in de staat zoals hij aan het einde van de oorlog werd aangetroffen. Verspreid over het terrein zijn meerdere restanten van bunkers te vinden.

Hill 62-Sanctuary Wood (6,3 km)

Als we onze weg vervolgen rijden wij de Zwarteleenstraat uit tot aan de Wervikstraat. Daar linksaf en via het dorp Zillebeke doorrijden tot de rotonde bij Ieper. Let op: in het dorp Zillebeke rechts aanhouden, richting Menen. Het richtingsbord staat, op z'n Belgisch, vanaf deze kant onleesbaar om de hoek. De plek van de rotonde bij Ieper was gedurende de Eerste Wereldoorlog de kruising die bekend stond als Hellfire Corner en waarvan gezegd werd dat het de gevaarlijkste plaats op aarde was. Het was zaak om hier zo snel mogelijk te passeren, omdat de Duitsers, die op ongeveer twee kilometer afstand zaten, vanuit hun verhoogde posities vrij zicht hadden op dit gedeelte van de Meenseweg (Menin Road) en hun artillerie in staat was met dodelijke precisie dit gedeelte onder vuur te nemen. Troepen op weg van en naar het front, colonnes met voedselvoorraden en materieel, alles moest voorbij dit gedeelte. Veel troepenbewegingen werden daarom 's nachts, onder dekking van het duister, uitgevoerd. Er werden langs sommige gedeeltes van de weg schermen opgesteld om het risico van noodzakelijke transporten bij daglicht zo veel mogelijk te beperken. Op de rotonde staat demarcatiepaal 19, op de hoek van de Meenseweg (N8) richting

Sanctuary Wood Museum Hill 62

Ieper. Om onze weg te vervolgen nemen we de afslag naar Geluvelid (Meenseweg/N8). Bij het bord 'Hill 62' gaan we rechtsaf de Canadalaan op en rijden door tot het Sanctuary Wood Museum Hill 62. In het café/restaurant is tevens een bescheiden museum

Hill 62 loopgraaf